

POLITIKAT GJUHËSORE TË KËSHILLIT TË EUROPËS NJË SFIDË DHE PËRGJEGJËSI PËR SISTEMIN ARSIMOR NË SHQIPËRI

Andromaqi HALOÇI

Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës, Shqipëri

E-mail: handromaqi@yahoo.fr

PËRMBLEDHJE

Në këtë artikull vihen në dukje politikat gjuhësore të Këshillit të Europës në favor të harmonisë dhe respektit reciprok të vendeve anëtare. Mësimi i gjuhëve të huaja sipas standardeve të vendosura me konsensus është një nga aspektet themelore të kësaj politike. Dokumentet bazë të Këshillit të Europës si *Kuadri i përbashkët evropian i referencës për gjuhët* do të rrisë transparencën e programeve dhe kualifikimeve dhe do të lehtësojë shkëmbimet arsimore e profesionale në Europë.

Fjalët kyçe: *politikë gjuhësore, standarde evropiane, Kuadër i përbashkët evropian i referencës, risi, reformim, ndryshim.*

Key words: *linguistic policy, european standards, Common European Reference Framework, innovation, reform, change.*

POLITIKAT GJUHËSORE TË KËSHILLIT TË EUROPËS

Në kartën e të drejtave themelore të Bashkimit Evropian, adoptuar në vitin 2000 nga përfaqësuesit më të lartë evropianë, në nenin 22 parashikohet që Bashkimi respekton diversitetin gjuhësor. Në nenin 21, ndalohet çdo diskriminim përsa u përket gjuhëve.

Respektimi i diversitetit gjuhësor është një vlerë e rëndësishme e Bashkimit, në të njëjtën mënyrë si respekti ndaj njeriut, hapja ndaj kulturave të tjera, toleranca dhe pranimi i tjetrit.

Pra, ideja evropiane është ngritur mbi dy kërkesa të pandashme: universaliteti i vlerave morale të përbashkëta dhe diversiteti kulturor; në veçanti diversiteti gjuhësor paraqet, për arsye historike, një mjet të rëndësishëm të integritit dhe harmonizimit.

Një menaxhim i mençur i diversitetit gjuhësor mund të favorizojë integrimin evropian, të rrisë shpirtin e qytetarisë dhe ndjenjën e të qenit pjesë e Bashkimit, mund të kontribuojë në mënyrë domethënëse në dialogun kulturor dhe bashkekzistencën harmonike midis popujve.

Traktati i Maastrichtit pohon qartësisht në nenin e tij 126, "lidhjen midis ndërtimit të identitetit evropian dhe përhapjes së gjuhëve në shtetet anëtare të Evropës". Si rrjedhim lëvizshmëria e studentëve dhe mësuesve, bashkëpunimi midis shkollave, zhvillimi i këmbimeve të rinjve dhe punonjësve social-educativë, zhvillimi i mësimdhënies në distancë janë objektivat më të spikatura të BE-së.

Komisioni i fton Shtetet anëtare që: të adoptojnë plane kombëtare veprimi në favor të shumëgjuhësisë, të përmirësojnë më shumë formimin e mësuesve të gjuhës, të parashikojnë mjetet e nevojshme për mësimin e gjuhëve që në moshë të vogël dhe të forcojnë mësimdhënien e lëndëve me integrimin e një gjuhe të huaj [1].

Politika e KE-së, orientimet si dhe gjithë dokumentacioni i botuar për mësimin e gjuhëve dhe

shumëgjuhësinë ka gjetur një terren të përshtatshëm dhe ka bërë jehonë edhe në vendin tonë.

a) u krijuan kushtet për një politike më të decentralizuar për përzgjedhjen e gjuhës së huaj nga shkolla dhe raportet e vendosura midis gjuhëve.

- Gjuhët nuk do të shiheshin më thjesht si një lëndë kurrikulare por si një mjet i domosdoshëm komunikimi

- Institucionet arsimore në rrethe po kalonin drejt autonomisë në disa çështje vendimmarrjeje.

b) Kurrikula ekzistuese duhej të ndryshonte në koncept e përmbajtje për të vendosur bazat e shëndosha të një metodologjie të re në mësimdhënien e gjuhëve të huaja.

Ndërkohë, Këshilli i Evropës kishte bërë të njohura "Qëllimet dhe Objektivat e Politikës Gjuhësore" përmes rekomandimeve R (82) 18 dhe R (98) 6 të Komitetit të Ministrave ku theksohej: "të sigurohet një unitet më i madh midis anëtarëve nëpërmjet mbajtjes së një qëndrimi të përbashkët në fushën kulturore."

Përsa u përket gjuhëve moderne, puna e Këshillit të Bashkëpunimit Kulturor të Evropës, e ndër-tuar që prej themelimit të tij rreth një serie projektsh afatmesme, ka hedhur bazat e një koherence dhe vazhdimësie nëpërmjet pranimit të tre parimeve të shprehura në parathënien e Rekomandimit R (82) 18 të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës:

1. Trashëgimia e pasur e cila përfaqëson diversitetin gjuhësor dhe kulturor në Evropë përbën një burim të çmuar të përbashkët të cilin duhet ta ruajmë dhe ta zhvillojmë. Përpjekje të konsiderueshme imponohen në fushën e edukimit në mënyrë që ky diversitet, në vend që të jetë një pengesë për komunikimin, të kthehet në një burim pasurimi e kuptimi reciprok.

2. Vetëm me një njohje më të mirë të gjuhëve moderne evropiane do të arrihet të lehtësohet komunikimi dhe shkëmbimet midis evropianësh me gjuhë amtare të ndryshme dhe kështu të favorizohet lëvizja, kuptimi reciprok dhe bashkëpunimi në Evropë dhe të kufizohen paragjykimet dhe diskriminimi.

3. Shtetet anëtare, duke ndjekur dhe zhvilluar një politikë kombëtare në fushën e mësimdhënies e nxënies së gjuhëve moderne, do të mund të arrijnë në një bashkërendim më të madh në nivel evropian në sajë të dispozitave që kanë për qëllim një bashkëprim

të vazhdueshëm dhe një kordinim konstant të politikave të tyre.

Për të vënë në jetë këto parime, Komiteti i Ministrave u kërkonte qeverive të shteteve anëtare:

1. Të rrisin bashkëpunimin në shkallë kombëtare e ndërkombëtare të institucioneve qeveritare dhe joqeveritare për përcaktimin e metodave të mësimdhënies dhe të vlerësimit në fushën e mësimt të gjuhëve moderne, të prodhimit dhe përdorimit të materialeve, duke përfshirë institucionet e prodhimit dhe përdorimit të materialeve multimediatike."

2. Të bëjnë ç'ka është e domosdoshme për të vendosur një sistem evropian të efektshëm në shkëmbimin e informacioneve duke përfshirë të gjitha aspektet e nxënies dhe të mësimdhënies së gjuhëve moderne, dhe të kërkimit shkencor në këtë fushë, duke përdorur teknologjitë e avancuara të informacionit.

Pra, siç shihet, Bashkimi Evropian dëshiron që të gjithë qytetarët e tij të përfitojnë nga avantazhet që mund të sjellë njohja e gjuhëve, të cilat janë një element i rëndësishëm i programeve të edukimit dhe formimit në të gjithë sistemet arsimore.

Si janë reflektuar këto politika të KE-së në sistemin tonë arsimor duke synuar reformimin e tij në bazë të standardeve evropiane?

Në Projektstrategjinë Kombëtare të arsimit parauniversitar thuhet "Politikat gjuhësore të MASH-it zhvillohen në përputhje me zhvillimet e vendit tonë por dhe në respektimin e politikës së KE-së. Në këtë kuadër respektohen dy orientimet bazë të saj: shumëgjuhësia dhe multikultura duke i kushtuar rëndësi jo vetëm gjuhëve të huaja por dhe gjuhëve të minoritetit.

MASH ka venë në bazë të sistemit kurrikular "Kwadrin e përbashkët evropian të referencave për gjuhët": mësimdhënia, mësimnxënja dhe vlerësimi si dokumenti i cili jep standardet Evropiane që synojë të gjitha vendet anëtare të KE-së.

Hartimi dhe akreditimi i "Portofolit evropian të gjuhëvesi" një instrument i krijuar nga Këshilli i Evropës për prezantimin personal të përvojave gjuhësore është modeluar të mbështesë dhe të rrisë përpjekjet e përdoruesve të tij për të reflektuar mbi të mësuarit e gjuhëve dhe për ta bërë atë më të efektshëm.

Dokumentat bazë të KE-së si "Kwadri i përbash-

kët evropian i referencës për gjuhët”, udhëzuesi për hartimin e “Portofolit evropian të gjuhëve” si edhe vetë Portfoli janë bërë të njohur për një publik relativisht të gjerë mësuesish, nxënësish, inspektorësh mësuesish në Drejtorivë Arsimore dhe kanë gjetur zbatim në hartimin e Kurrikulës Kombëtare të gjuhëve moderne.

RISITË E “KUADRIT TË PËRBASHKËT EVROPIAN TË REFERENCËS PËR GJUHËT”

“Kuatrri” sjell të paktën 4 risi:

1. Nivelet e përbashkëta të referencës (nga A1, A2, B1, B2 C1, C2)

Shkalla e aftësive gjuhësore globale ndahet në 6 nivele të përbashkëta, që përshkruajnë hollësisht aftësitë që duhet të ketë përdoruesi në secilin nivel: Niveli A1, A2 (përdorues elementar); B1, B2 (përdorues i pavarur); C1, C2 (zotërim i plotë, përdorues me përvojë) [2].

Këto nivele përshkojnë gjithë procesin e përvetësimit të gjuhëve. Kuadrin, në sajë të përshkruesve që paraqet për secilin nivel, lejon që të vendoset në një bazë të fortë dhe objektive njohja reciproke e kualifikimeve në gjuhë. Etalonimi që ai ofron, lejon të hartohen dispozitivë koherente për çdo gjuhë dhe për çdo nivel dhe ndihmon mësuesit, nxënësit, hartuesit e teksteve dhe organizmat e certifikimit të koordinojnë përpjekjet e tyre dhe të krahasojnë produktet me njeri-tjetrin.

2. Një ndarje e aftësisë së komunikimit në veprimtaritë të komunikimit gjuhësor

Këto veprimtaritë të komunikimit gjuhësor lidhen me marrjen (dëgjimi, leximi); prodhimin (të shprehurit gojor dhe me skrim në vazhdimësi); ndërveprimin (marrja pjesë në një bisedë); ndërmjetësimin (veprimtaritë e përkthimit dhe interpretimit) [2].

Shprehja “veprimtari e komunikimit gjuhësor”, e huazuar nga Kuadrin, ka të bëjë me kuptimin që i jepet zakonisht aftësisë: kuptimi gojor, të shprehurit gojor në vazhdimësi, ndërveprimi gojor, të kuptuarit me shkrim, të shprehurit me shkrim. Pra, do të flasim tashmë për “grup veprimtarish të komunikimit gjuhësor” në vend të “grup aftësish”.

Termi “aftësi” do të shërbejë për të përcaktuar përbërësit më të përgjithshëm: aftësia socio-gjuhësore, pragmatike, gjuhësore (ku përfshihet leksiku,

gramatika dhe fonologjia) pa harruar aftësinë kulturore (gjithçka që lidhet me popullin ku flitet gjuha dhe kulturën e tij, pa të cilën komunikimi nuk do të vendosej në mënyrë korrekte.

3. Nocioni i “detyrës”

Detyra lidhet me metodologjinë “vepruese” (4) të Kuadrit në kuptimin e realizimit të diçkaje, të përmbljes me anë të veprimeve. Pra, përdorimi i gjuhës nuk është i shkëputur nga veprimet e atij që është në të njëjtën kohë edhe folës edhe aktor shoqëror. Kjo mund të shkojë nga më pragmatikja (montimi i një mobiljeje duke ndjekur udhëzimet) deri tek më konceptualja (shkrimi i një libri, i një argumentimi, marrja e një vendimi në një negociim etj.). Në këtë perspektivë, aftësia gjuhësore mund të kërkohej e plotë (shkrimi i librit), pjesërisht (montimi i mobiljes), ose fare (realizimi i një recete kuzhine që dihet përmendësh). Aftësia gjuhësore është një lloj aftësie që hyn në realizimin e detyrave.

Pra, *Kuadrin* në këtë stad mund ta përmbledhim si shuma e niveleve të aftësive (gjuhësore ose jo gjuhësore) që ndikojnë në realizimin e detyrave. Ky këndvështrim ka efektet e tij në mësimdhënie/nxënie dhe konceptimin e tyre sepse kjo do të thotë të renditen veprimtaritë gjuhësore e të ndërthuren me njera-tjetrën, të shkallëzohen vështirësitë dhe të lidhet e thëna me të bërën.

4. Një ripërcaktim i aftësisë së komunikimit që përfshin shumë përbërës të përshkallëzuar nga A1 deri në C2:

– Përbërësi gjuhësor: njohuri dhe shprehje në lidhje me leksikun, sintaksën, fonologjinë.

– Përbërësi sociogjuhësor (shumë i afërt me përbërësin socio-kulturor) duhet marrë parasysh, pasi gjuha është një dukuri shoqërore. Të flasësh nuk do të thotë vetëm të formosh fraza. Hyjnë në lojë karakteristika që kanë të bëjnë me përdorimin e gjuhës si treguesit e marrëdhënieve shoqërore (statusi i bashkëfolësve) rregullat e mirësjelljes, shprehja e urtësisë popullore, dialektet, thekset.

– përbërësi **pragmatik** ka të bëjë me ecurinë vepruese dhe me zgjedhjen e strategjive ligjërimore për realizimin e një qëllimi të caktuar (organizimi, adaptimi dhe strukturimi i ligjërimit) që bën lidhjen midis folësit dhe situatës [5].

**PARIMET THEMELORE TË KUADRIT TË PËRBASHKËT
EVROPIAN TË REFERENCËS PËR GJUHËT**

Përvetësimi nga mësuesit i parimeve të KEPRGJ-së do të nxisë reflektimin mbi mësimdhënien e tyre, do t'i japë një frymëmarrje dhe do të ushqejë me oksigjen praktikat mësimore në klasë, duke motivuar edhe ata mësues që kanë rënë në pesimizëm dhe mendojnë se kanë provuar gjithçka dhe nuk kanë arritur rezultatet e pritshme në klasat e tyre të tejmbushura me nxënës të pamotivuar dhe indiferentë.

“Perspektiva vepruese e konsideron studentin para së gjithash një përdorues, si aktor shoqëror që ka për të përmbushur disa detyra (jo vetëm gjuhësore), në rrethana dhe në një mjedis të caktuar, në një fushë veprimi të veçantë” [6].

Nëse aktet gjuhësore realizohen nëpërmjet veprimtarive gjuhësore, detyrat realizohen nëpërmjet veprimeve në një kontekst shoqëror në të cilin marrin plotësisht kuptimin e tyre.

**KUJT I SHËRBEN KUADRI I PËRBASHKËT EVROPIAN
I REFERENCËS PËR GJUHËT?**

KEPRL është i domosdoshëm për hartuesit e programeve, autorët e teksteve shkollore, vlerësuesit e provimeve, mësuesit dhe formatorët e mësuesve, për të gjithë të interesuarit e tjerë në fushën e mësimdhënies së gjuhëve dhe vlerësimit të aftësive gjuhësore.

- I hartuar pas një pune kërkimore dhe një konsultimi të gjerë, Kuadri është një instrument praktik që lejon të ndërtohen në mënyrë të qartë elementët e përbashkët që do të arrihen gjatë etapve të mësim-nxënies.

- Kuadri është gjithashtu një instrument ideal për të krahasuar rezultatet e vlerësimit në vendet e Këshillit të Evropës.

- Kuadri ofron një bazë të përbashkët për njohjen reciproke të kualifikimeve në gjuhë, duke lehtësuar kështu lëvizjen edukative e profesionale. Ai po përdoret gjithnjë e më shumë për rishikimin e programeve kombëtare dhe nga ndërmarrjet e mëdha shumëkombëshe për krahasimin e certifikatave në gjuhë.

Ai shërben për të organizuar një certifikim duke u nisur nga kritere që formulohen me terma pozitivë duke theksuar rezultatet dhe jo duke theksuar dobësitë, gjë që ndihmon nxënësin të zhvillojë ndërgjegjësimin për gjendjen e tanishme të njoirit

dhe zotësive të tij, të vendosë obektiva të vlefshme dhe realiste, të zgjedhë materialet pedagogjike, e ushtron për vetëvlerësimin.

PËRFUNDIM

Angazhimi për përdorimin e Kuadrit të referencës është një sfidë dhe një ambicie për mësuesin e gjuhës. Ai duhet të pranojë të ndryshojë zakonet, të mendojë mbi praktikatat e tij në klasë, të ridimensionojë rolin e nxënësit në favor të angazhimit të tij në mësimin e gjuhëve, ta pajisë me mjete për të fiksuar objektiva dhe për t'u bërë autonom, t'i tregojë progresin e bërë në mësimin e gjuhëve, t'i vërë në dukje dhe t'i vlerësojë të gjitha arritjet.

Dimensioni evropian dhe hapja ndërkombëtare e ofruar nga KEPR është domethënëse dhe shumë inkurajues si për nxënësit ashtu dhe për mësuesit që i kushtohen gjithë jetës mësimi të gjuhëve të huaja, që harxhojnë shumë forca dhe energji për të vendosur dhe realizuar projekte këmbimi me partnerët e huaj, për të organizuar pushime gjuhësore dhe për të vendosur nxënësin në një situatë autentike komunikimi në gjuhë të huaj. Shpresojmë që organet vendimarrëse dhe politikbërëse të angazhohen seriozisht në hartimin dhe zbatimin e politikave gjuhësore kombëtare sipas standardeve evropiane me qëllim që sistemi ynë arsimor të bëhet plotësisht i krahasueshëm me atë të vendeve të tjera fqinje.

BIBLIOGRAFIA

1. Conseil de l'Europe, 2001, *Cadre européen commun de références pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer*: Paris, Didier (2) f. 25-34; (3) f. 17-18; (4) f. 15-16; (5) f. 16-17; (6) f. 19.
2. Conseil de l'Europe, *Cadre européen commun de références pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer – Guide général pour les utilisateurs*
3. Conseil de l'Europe, 1985, *Recommandation No. R (85) 7 du Comité des Ministres: l'enseignement et l'apprentissage des droits de l'homme à l'école*.
4. Conseil de l'Europe, 1999, *Déclaration et Programme d'action 99 (76) du Comité des Ministres sur l'Éducation à la citoyenneté démocratique basées sur les droits et les responsabilités des citoyens*.
5. Conseil de l'Europe, 1998, *Recommandation 98 (6) du Comité des Ministres sur la diversité linguistique*.
6. Conseil de l'Europe, *Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe – De la diversité linguistique à l'éducation plurilingue*. Strasbourg, 2007 (1) f. 79-81.